

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE

Regionalavdelingen

Vår saksbehandler
Lars Groseth, tlf 32808593

Vår dato
31.10.2001

Deres dato
06.07.2001

Vår referanse
99/00374-240
714.

Deres referanse

1 av 2

Ringerike kommune

Osloveien 1
3511 HØNEFOSS

KOP
ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER	
Universitetet i Oslo	
Saksb. LGO	Kopi -7 NOV. 2001
Ark.: 0605	
Saksnr. 01/12525	Ik.nr.: 1

Reguleringsplan for del av Permobakken Nord , Sokna, Ringerike kommune. Kulturminneregistrering utført.

Ovennevnte planområde er nå registrert.

Det ble funnet ett automatisk fredet kulturminne, en kullgrop (merket R1 på vedlagte kart).

Kullgropen ligger midt i det som i planforslaget er regulert til vei (se kopi av reguleringsplankart). Kulturavdelingen anbefaler på den bakgrunn at kommunen søker om dispensasjon fra kulturminneloven. En slik søknad med begrunnelse skal sendes Buskerud fylkeskommune, kulturavdelingen, men stiles til Riksantikvaren, Postboks 8196 Dep, 0034 OSLO. Dersom en slik søknad blir innvilget, vil fredningen først bli opphevet etter en arkeologisk undersøkelse som må bekostes av tiltakshaver.

Dersom man ikke ønsker å søke om dispensasjon, må kullgropen med en sikringsone på 5 meter reguleres til spesialområde bevaring, jmf. plan- og bygningsloven §25.6. Gropen med sikringsone utgjør et område med diameter på 9,5 meter.

Selv om området er registrert, kan det ved anleggsarbeid framkomme flere automatisk fredete kulturminner. I så fall må arbeidet straks stanses og kulturavdelingen varsles, jf. kulturminneloven § 8.2.

Det er også viktig at reguleringskart og reguleringsbestemmelser oversendes kulturavdelingen før planen blir tatt opp til endelig behandling.

Det er brukt 12 arbeidstimer á kr. 465,- i forbindelse med kulturminneregistrering av planen. Faktura for innbetaling på kr 5580,- blir sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Med hilsen

Sigurd Fjose e f
seksjonsleder

Lars Groseth
arkeolog

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00

Telefaks
32808676

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregisteret
NO 964 951 373

Vår dato
31.10.2001

Vår referanse
99/00374-240

Vedlegg:

- 1 Reg.skjema med ØK-kart
- 2 Kopi av reguleringsplankart

Kopi uten vedlegg til:

Fylkesrevisor, her
Kulturavdelingen, her
Magne Nilsen, her

Kopi med vedlegg til:

Universitetet i Oslo UKM Pb 6762 St. Olavs plass, 0164 OSLO

*****

* FASTE FORNMINNER *

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE, KULTURAVD., FYLKESHUSET, 3020 DRAMMEN

*****

FYLKE: Buskerud KOMMUNE: Ringerike FORNMINNENR:

ID:

GNR: 149 GÅRD: Oppegaard

GNR/BNR/BRUK: 149/1 Oppegaard

LOKALITET:

ØK-KART: CG 053-5-3 FLYFOTO: R-X-NR: R 01

M711-KART: 1715 II KRØDEREN

HOH: 180m

FORNMINNETS-ART: Kullgrop ANT: 1 DAT: Middelalder?

EIER:

*****

GNR-BNR-BRUK: 149/1

BRUKER:

HENVISNING:

REG-AV: Svend Eidsten, 25.10.2001

KONTR-AV:

TERRENGETS-ART:

Flat furumo med sand og grus i undergrunnen. Bunnvegetasjon av lyng og mose. Dyrka mark i V. Hogstfelt i S.

ORIENTERING:

Kullgropa ligger ca 50 m SØ for garasjen på 149/7 og ca 5,0m SØ for NØ/SV-gående grusveg (Roaveien?).

Gropa ligger også ca 6,0 m SØ for ferist på denne grusvegen, ca. 4,0m N for et Ø/V-gående nettinggjerde og ca.

10m Ø for et annet nettinggjerde som går N/S. (Nå skulle det vel gå an å finne fram!)

SPESIALKART:

UTSTREKNING:

FORNMINNEBESKRIVELSE:

Rektangulær kullgrop, orientert NØ/SV. Klart markert grop, men uklar voll. Vollen bevekst med mose, lyng og furutrær å høyde på omkring 3m. Bunnen av gropa er delvis fylt med kvist.

Stikk med jordbor i vollen i N avslørte et 0,9m (!) tykt lag av kullblandet grus, og stikk med jordbor i sentrum av gropa avdekte to lag med kullblandet grus med en total tykkelse på ca 0,5m.

NV for gropa er et halvmåneformet søkk uten spor av kull.

Vitale mål: Ytermål: 3,0m x 4,5m. Innermål: 1,2m x 3,0m. Dybde: 0,4-0,5m.

TRADISJON:

FUNN:

UNDERSØKELSER:

FJERNET:

NAT-VIT-UNDERS:

FOTONR:

INNKJØP-OG-FREDNING:

RESTAURERING-OG-PLEIE:

SKILTING:

LITTERATUR:

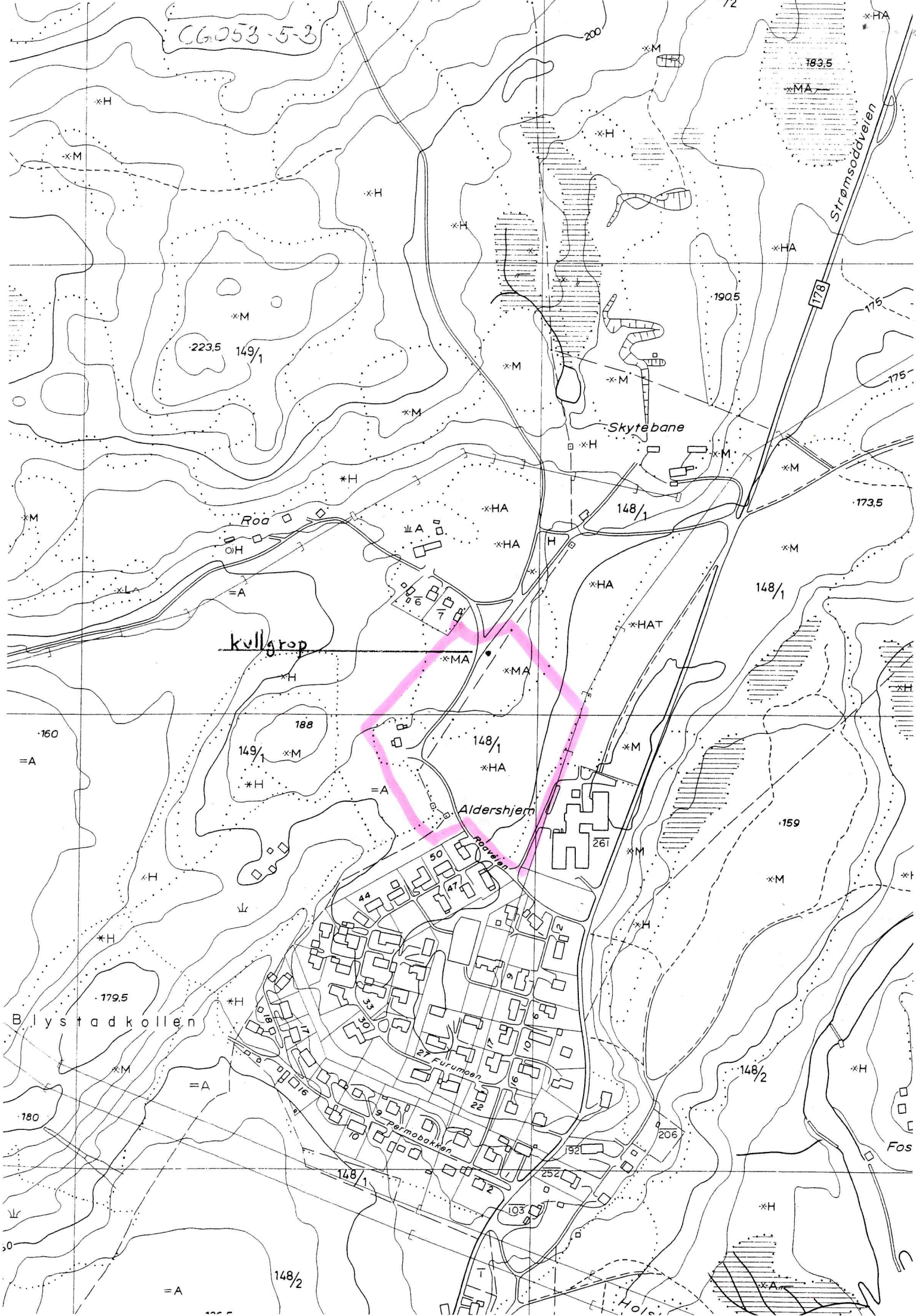
ANMERKNINGER:

Kulgropa ligger i et område som er avmerket som *kjøreveg* i reguleringsplanen for Permobakken Nord, Sokna

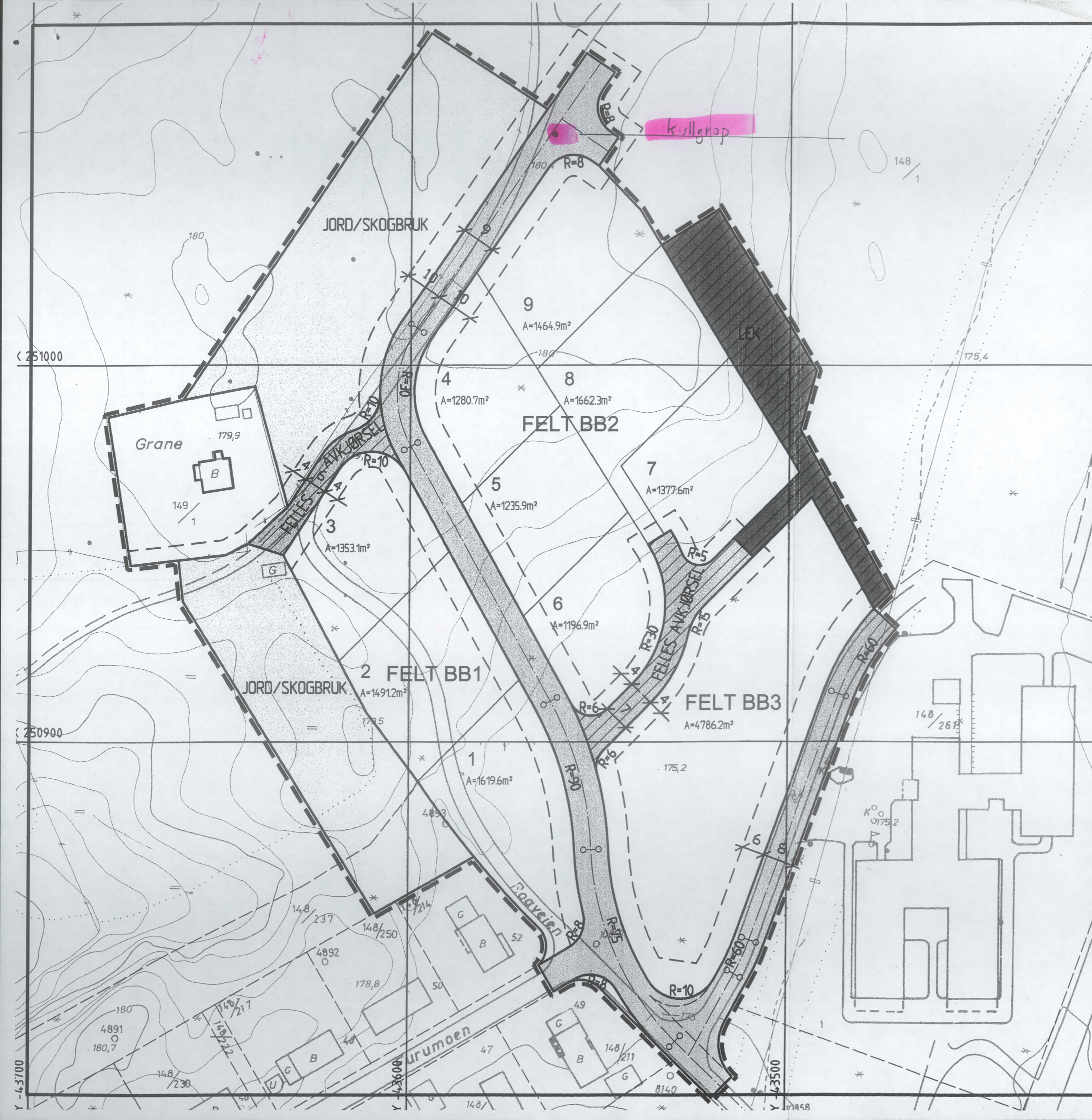
Kart: %

CG053-5-3

72

OFFENTLIG ETTERSYN

TEGNFORKLARING

PBL. § 25. REGULINGSFORMÅL		STREKSYSMBOLER M.V.	
1. BYGGEOMRÅDER			PLANENS BEGRENSNING
	BOLIGER, BYA=20%		GRENSE FOR REGULINGSFORMÅL
	BOLIGER, BYA=30%		BYGGEGRENSE MOT VEG OG ANNEN BEBYGGELSE
2. LANDBRUKSOMRÅDER			REGULERT TOMTEGRENSE
	JORD- OG SKOGBRUK		SENTERLINJE REGULERT VEG
3. TRAFIKKOMRÅDER			OMRIS AV EKST. BEBYGGELSE SOM INNGÅR I PLANEN
	KJØREVEG		
7. FELLESOMRÅDER			
	FELLES AVKJØRSEL		
	FELLES LEKEAREAL FOR BARN		

MÅLESTOKK: 1:1000

RINGERIKE KOMMUNE
PLAN- OG BYGNINGSTJENESTEN

REGULERINGSPLAN FOR: DEL AV PERMOBAKKEN NORD MED TILHØRENDE REGULINGSBESTEMMELSER

SAKSBEHANDLING IFLG. BYGNINGSLOVEN:	SAKNR.	DATO	SIGN.
Kunngjøring av oppstart		10.01.01	I.B.
Utarbeidelse av plan		08.06.01	I.B.
1. Gangs behandling i Hovedstyret		02.07.01	G.S.
Offentlig ettersyn i perioden		07.07-01.09.01	G.S.
2. Gangs behandling i Hovedstyret			
Egengodkjent i Kommunestyret			

Andres Lundesgaard
Nedre Lundesgaard
3534 SOKNA

ARKIV KOP

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER	
Universitetet i Oslo	
Saksb. LGU	Kopi
Ark.: 0605	14 DES. 2001
Saksnr. 01/2525	Dok.nr.: 2

Reguleringsplan for del av Permobakken Nord, Sokna, Ringerike kommune. Kulturminneregistreringer utført.

Ovennevnte planområde er nå registrert.

Vårt svarbrev etter kulturminneregistreringene, samt regning for arbeidet ble sendt Ringerike kommune. Kommunen ønsket derimot at De sto som mottaker. Sender derfor dette brevet nå og håper dette ikke har medført problemer av noen art.

Det ble funnet ett automatisk fredet kulturminne, en kullgrop (merket R1 på vedlagte kart).

Kullgropen ligger midt i det som i planforslaget er regulert til vei (se kopi av reguleringsplankart). Kulturavdelingen anbefaler på den bakgrunn at det søkes om dispensasjon fra kulturminneloven. En slik søknad med begrunnelse skal sendes Buskerud fylkeskommune, kulturavdelingen, men stiles til Riksantikvaren, Postboks 8196 Dep, 0034 OSLO. Dersom en slik søknad blir innvilget, vil fredningen først bli opphevet etter en arkeologisk undersøkelse som må bekostes av tiltakshaver.

Dersom man ikke ønsker å søke om dispensasjon, må kullgropen med en sikringsone på 5 meter reguleres til spesialområde bevaring, jf. Plan- og bygningsloven § 25.6. Gropen med sikringsone utgjør et område med diameter på 9,5 meter.

Selv om området er registrert, kan det ved anleggsarbeid fremkomme flere automatisk fredete kulturminner. I så fall må arbeidet straks stanses og kulturavdelingen varsles, jf. Kulturminneloven § 8.2.

Det er også viktig at reguleringskart og reguleringsbestemmelser oversendes kulturavdelingen før planen blir tatt opp til endelig behandling.

Det er brukt 12 arbeidstimer à kr 465,- i forbindelse med kulturminneregistrering av planen. Faktura for innbetaling på kr 5580,- blir sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Med hilsen

Sigurd Fjose e f
seksjonsleder

Geir Noddeland Dymæs
arkeolog

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

*****

* FASTE FORNMINNER *

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE, KULTURAVD., FYLKESHUSET, 3020 DRAMMEN

*****

FYLKE: Buskerud KOMMUNE: Ringerike FORNMINNENR:

ID:

GNR: 149 GÅRD: Oppegård

GNR/BNR/BRUK: 149/1 Oppegård

LOKALITET:

ØK-KART: CG 053-5-3 FLYFOTO: R-X-NR: R 01

M711-KART: 1715 II KRØDEREN

HOH: 180m

FORNMINNETS-ART: Kullgrop ANT: 1 DAT: Middelalder?

EIER:

*****

GNR-BNR-BRUK: 149/1

BRUKER:

HENVISNING:

REG-AV: Svend Eidsten, 25.10.2001

KONTR-AV:

TERRENGETS-ART:

Flat furumo med sand og grus i undergrunnen. Bunnvegetasjon av lyng og mose. Dyrka mark i V. Hogstfelt i S.

ORIENTERING:

Kullgropa ligger ca 50 m SØ for garasjen på 149/7 og ca 5,0m SØ for NØ/SV-gående grusveg (Roaveien?).

Gropa ligger også ca 6,0 m SØ for ferist på denne grusvegen, ca. 4,0m N for et Ø/V-gående nettinggjerde og ca. 10m Ø for et annet nettinggjerde som går N/S. (Nå skulle det vel gå an å finne fram!)

SPESIALKART:

UTSTREKNING:

FORNMINNEBESKRIVELSE:

Rektangulær kullgrop, orientert NØ/SV. Klart markert grop, men uklar voll. Vollen bevekst med mose, lyng og furutrær å høyde på omkring 3m. Bunnen av gropa er delvis fylt med kvist.

Stikk med jordbor i vollen i N avslørte et 0,9m (!) tykt lag av kullblandet grus, og stikk med jordbor i sentrum av gropa avdekte to lag med kullblandet grus med en total tykkelse på ca 0,5m.

NV for gropa er et halvmåneformet søkk uten spor av kull.

Vitale mål: Ytermål: 3,0m x 4,5m. Innermål: 1,2m x 3,0m. Dybde: 0,4-0,5m.

TRADISJON:

FUNN:

UNDERSØKELSER:

FJERNET:

NAT-VIT-UNDERS:

FOTONR:

INNKJØP-OG-FREDNING:

RESTAURERING-OG-PLEIE:

SKILTING:

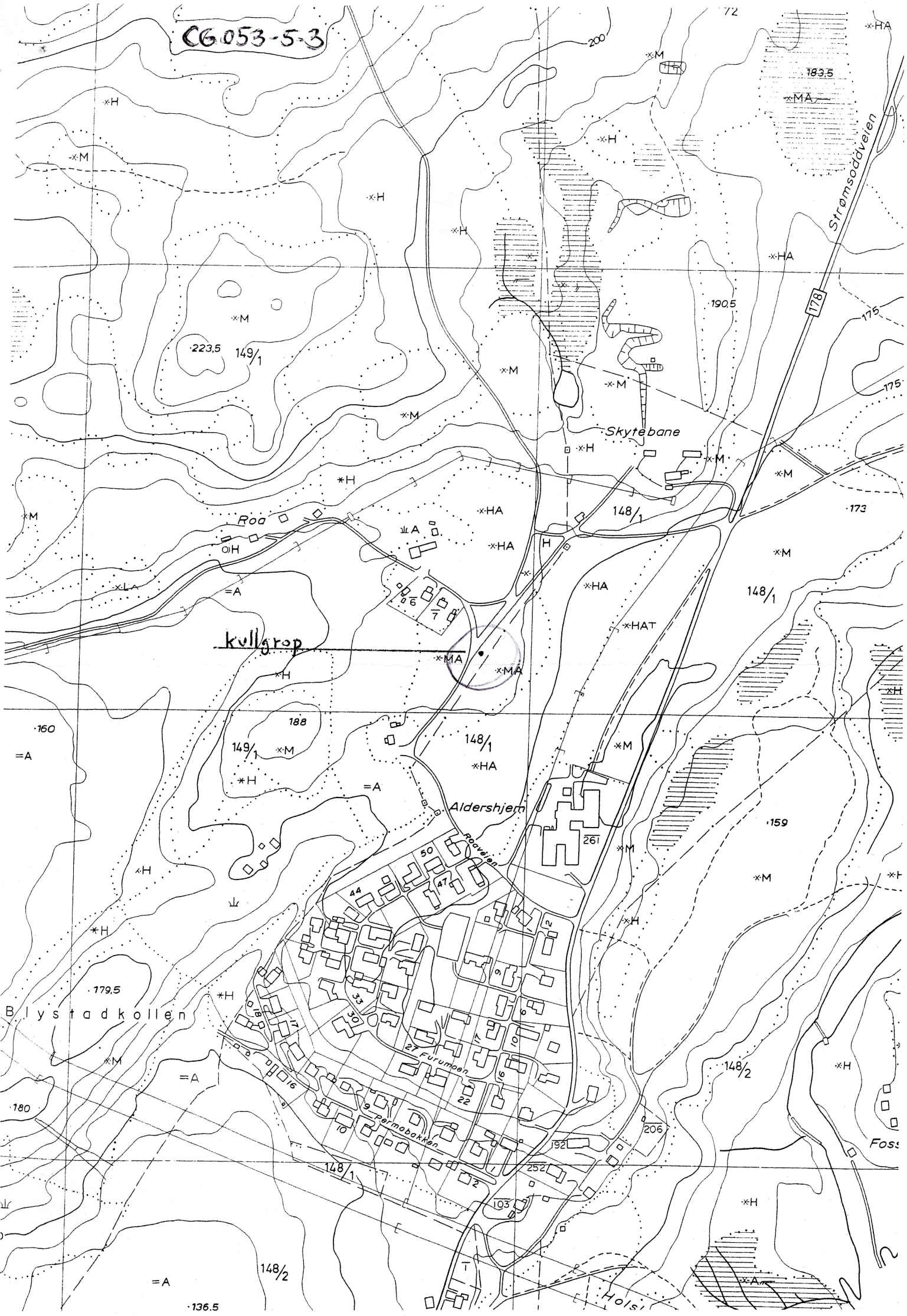
LITTERATUR:

ANMERKNINGER:

Kullgropa ligger i et område som er avmerket som *kjøreveg* i reguleringsplanen for Permobakken Nord, Sokna

2/

CG 053-5-3

Riksantikvaren

Postboks 8196-Dep
0034 OSLO

Søknad om dispensasjon fra Lov om kulturminner §8. 4. ledd for automatisk fredete kulturminner, 1 kullgrop på Oppegaard 149/1. Reguleringsplan Permobaikken Nord, Ringerike kommune

I h.h. til plan- og bygningsloven §27-1.2 er reguleringsplan for del av Permobaikken Nord i Ringerike kommune lagt ut til offentlig ettersyn.

Planstatus: Permobaikken Nord er foreslått regulert til boligformål. Området har en tidligere vedtatt plan fra 1985, men har nå noen mindre endringer. Reguleringsplanen er under behandling og etter avtale vil ikke planen bli godkjent før saken er behandlet hos Riksantikvaren.

Buskerud fylkeskommune, kulturavdelingen stilte krav om arkeologisk registrering av planområdet. Det ble utført registrering den 25.10.01. Det ble funnet en kullgrop.. Den ligger på en flat furumo med sand og grus. Bunnvegetasjon av lyng og mose. Dyrka mark i vest og hogstfelt i sør. Se for øvrig vedlagte registreringsskjema. Det er ikke registrert andre fredete kulturminner i området. Det er heller ikke gjort arkeologiske undersøkelser av kullgroper i dette området tidligere.

Kullgropea kommer i konflikt med den planlagte adkomstveien til boligfeltet.

Utbygger: Anders Lundesgaard, 3534 Sokna

Fylkeskommunen har anbefalt at det søkes om dispensasjon for kullgropea og har diskutert dette med utbygger. Vi har følgende argumenter for å søke om dispensasjon: Det er vanskelig å komme utenom kullgropea. Den ligger midt i en snuhammer på planlagt vei og dersom en skal komme utenom, må hele planen omarbeides. Dette vil også kunne bli kostnadskreven og ta lang tid. På grunn av den aktive bruken som vil komme i området vil det kunne bli stor slitasje på kullgropea. Fylkeskommunen er derfor av den oppfatning at den beste løsningen er å søke om dispensasjon for kulturminnet.

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Oldsaksamlingen - Arkeologisk tilvekst

[Bakover i katalogen](#)

[Videre i katalogen](#)

C 35227. 19 bra bevarte jernbarrer av typen [Rygh fig.438]R 438. Stl. før prep. fra 28,5-33,5 cm. Vekt før prep. 82 - 158 g. Samlet vekt 2180 g.
F. juni 1980 på NESMOEN, NES/BIRGITSTUA /GNAVN>(305/253), NES s. ÅDAL p. RINGERIKE k. BUSKERUD, ca. 10 m SV for motellet ved Esso Taverna, 100 m V for BEGNA, fjernt fra gårdsbebyggelse. Oppdaget av lærer Håkon Henriksen i en vannledningsgrøft, gravet med maskin. Barrene stakk ut av sjaktveggen 0,1-0,2 m under overflaten. Området er senere planert og påfylt ca. 1 m dyp masse. Korrespondanse i top.ark.

*****

* FASTE FORNMINNER *

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE, KULTURAVD., FYLKESHUSET, 3020 DRAMMEN

*****

FYLKE: Buskerud KOMMUNE: Ringerike FORNMINNENR:

ID:

GNR: 149 GÅRD: *Oppegaard*

GNR/BNR/BRUK: 149/1 *Oppegaard*

LOKALITET:

ØK-KART: CG 053-5-3 FLYFOTO: R-X-NR: R 01

M711-KART: 1715 II KRØDEREN

HOH: 180m

FORNMINNETS-ART: Kullgrop ANT: 1 DAT: Middelalder?

EIER:

*****

GNR-BNR-BRUK: 149/1

BRUKER:

HENVISNING:

REG-AV: Svend Eidsten, 25.10.2001

KONTR-AV:

TERRENGETS-ART:

Flat furumo med sand og grus i undergrunnen. Bunnvegetasjon av lyng og mose. Dyrka mark i V. Hogstfelt i S.

ORIENTERING:

Op
Kullgropa ligger ca 50 m SØ for garasjen på 149/7 og ca 5,0m SØ for NØ/SV-gående grusveg (Roaveien?).

Gropa ligger også ca 6,0 m SØ for ferist på denne grusvegen, ca. 4,0m N for et Ø/V-gående nettinggjerde og ca. 10m Ø for et annet nettinggjerde som går N/S. (Nå skulle det vel gå an å finne fram!)

SPELALKART:

UTSTREKNING:

FORNMINNEBESKRIVELSE:

Rektangulær kullgrop, orientert NØ/SV. Klart markert grop, men uklar voll. Vollen bevokst med mose, lyng og furutrær å høyde på omkring 3m. Bunnen av gropa er delvis fylt med kvist.

Stikk med jordbor i vollen i N avslørte et 0,9m (!) tykt lag av kullblandet grus, og stikk med jordbor i sentrum av gropa avdekte to lag med kullblandet grus med en total tykkelse på ca 0,5m.

NV for gropa er et halvmåneformet søkk uten spor av kull.

Vitale mål: Ytermål: 3,0m x 4,5m. Innermål: 1,2m x 3,0m. Dybde: 0,4-0,5m.

TRADISJON:

FUNN:

UNDERSØKELSER:

FJERNET:

NAT-VIT-UNDERS:

FOTONR:

INNKJØP-OG-FREDNING:

RESTAURERING-OG-PLEIE:

SKILTING:

LITTERATUR:

ANMERKNINGER:

Kullgropa ligger i et område som er avmerket som *kjøreveg* i reguleringsplanen for Permobakken Nord, Sokna

✓

UNIVERSITETET
I OSLO

ARKIV

0605

KOP1

Riksantikvaren
Postboks 8196 Dep.
0034 Oslo

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER

*Oldsaksamlingen, Vikingskipshuset, Myntkabinettet,
Etnografisk museum*

Postboks 6762 St. Olavs plass
N-0130 OSLO

Besøksadresse
St. Olavs gate 29

Telefon: 22 85 19 36

Telefaks: 22 85 19 38

E-mail: lillian.gustafson@ukm.uio.no

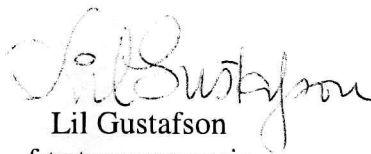
Vår ref: 01/12525-11
Saksbehandler: Lil Gustafson

Oslo, 14. august 2002

**Avsluttet arkeologisk undersøkelse av kullgrop
Reguleringsplan for del av Permebakken Nord
Opgården med Øverby, 149/1, Ringerike kommune, Buskerud**

Den arkeologiske undersøkelsen ble foretatt 6. august d.å. og betingelsene for gjennomføringen av tiltaket anses derved for oppfylt.

En prøve av trekull fra gropen er sendt for C14-datering. Rapport og regnskap for undersøkelsen vil bli oversendt tiltakshaver når analysen foreligger, noe som vil kunne ta 2-3 måneder.

Lil Gustafson
førsteamanuensis

Kopi: Andres Lundesgaard, Nedre Lundesgaard, 3534 Sokna

21 AUG. 2002

GJENPART

Andres Lundesgaard
Nedre Lundesgård
3534 Sokna

ARKIV

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER Universitetet i Oslo		
Saksb. Lau	29 AUG. 2002	Kopi
Ark.: 0605		
Saksnr. 01/2525	Dok.nr.: 12	

FERDIGSTILLELSE AV ARKEOLOGISKE UTGRAVNINGER FASTSATT SOM VILKÅR FOR DISPENSASJON I HENHOLD TIL KULTURMINNELOVEN § 8, 4. LEDD. PERMOBAKKEN NORD UNDER OPGÅRDEN MED ØVERBY, GNR/BNR 149/1, RINGERIKE, BUSKERUD.

UKM, Oldsaksamlingen har i brev av 14.08.02 meddelt oss at den arkeologiske utgravningen av kullgropa i samband med reguleringsplan for Permobaikken Nord er ferdigstilt.

Riksantikvaren bekrefter med dette at den arkeologiske undersøkelsen, fastsatt som vilkår i Riksantikvarens dispensasjonsvedtak i medhold av lov om kulturminner av 1978 nr. 50 § 8, 4.ledd, nå er gjennomført. Dispensasjonsvilkårene er dermed oppfylt, og det omsøkte tiltaket kan realiseres.

Rapporten fra det arkeologiske arbeidet vil bli oversendt fra utgravende instans som her er UKM, Oldsaksamlingen. Eventuelle ubrukte midler vil bli tilbakeført ved avslutningen av regnskapet for det arkeologiske arbeidet.

Vennlig hilsen

Ingrid Smedstad (e.f.)
seksjonssjef

Kjersti Randers

Gjenpart: UKM, Oldsaksamlingen
Buskerud fylkeskommune

UNIVERSITETET
I OSLO

ARKIV

Andres Lundesgaard
Nedre Lundesgård
3534 Sokna

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER

*Oldsaksamlingen, Vikingskipshuset, Myntkabinettet,
Etnografisk museum*

Postboks 6762 St. Olavs plass
N-0130 OSLO

Besøksadresse
St. Olavs gate 29

Telefon: 22 85 19 36

Telefaks: 22 85 19 38

E-mail: lillian.gustafson@ukm.uio.no

Vår ref: 01/12525-13
Saksbehandler: Lil Gustafson

Oslo, 21. oktober 2002

**Oversendelse av rapport om arkeologisk undersøkelse av kullgrop
Reguleringsplan for del av Permobakken Nord
Opgården med Øverby, 149/1, Ringerike kommune, Buskerud**

Her oversendes rapport for utgravningen som ble foretatt 6. august d.å. Som det fremgår av rapporten er kullgropen datert til vikingtid. Regnskap for undersøkelsen blir oversendt i nærmeste fremtid.

Lil Gustafson
førsteamanuensis

Kopi med rapport: Buskerud fylkeskommune

**UNIVERSITETETS
KULTURHISTORISKE
MUSEER
OLDSAKSAMLINGEN**
Postboks 6762, St. Olavs Plass
0130 Oslo

Vedlegg 1 / Tilhører
Sak: 01/12 525-15

Gårds/bruksnavn Oppgården med Øverby	
G.nr./b.nr. 149/1	
Kommune Ringerike	Fylke Buskerud
Sogn	Prestegjeld
Eier/ bruker, adr. Tiltakshaver Andres Lundesgaard, 3534 Sokna	
Gjelder: Utgravning av kullgrop 06. august 2002 (tiltakskode 758026) Reguleringsplan for del av Permobakken nord.	
Flyfoto	Kartref. M711 1715 I CG 053-5-3
Innber./ rapport/ reg. ved: Lil Gustafson	Dato 20.sept. 2002

SAMMENDRAG

Utgravning av en kullgrop

Kullgropen hadde rektangulær form. Halve gropen ble gravet, mål 2,5x1,27m, total lengde trolig 5 m. Formen er usedvanlig langstrakt. Det er også uvanlig med rektangulær form i vestre områder (vest for Mjøsa).

Treslag er bestemt som furu. C14-datering: 980-1030 e.Kr. (kalibert, 1 sigma, Beta-16985), altså vikingtid.

Da det ikke er spor etter jernutvinning i nærheten, dreier dette seg trolig om produksjon av smiekull.

RAPPORT

Arkeologisk undersøkelse av automatisk fredet kulturminne (kullgrop) Forslag til reguleringsplan for del av Permobakken Nord Oppgården med Øverby, 149/1, Ringerike kommune, Buskerud

1. Bakgrunn

Forslag til reguleringsplan for Permobakken nord gjalt boligbygging på en furumo nær Sokna sentrum. Planområdet ble registrert av Buskerud fylkeskommune i 25. oktober 2001, og det ble påvist 1 kullgrop. Buskerud fylkeskommune oversendte saken til Riksantikvaren i brev av 12. desember 2001, med kopi til Universitetets kulturhistoriske museer (UKM).

Saken ble behandlet på møte i Fornminneutvalget 14. januar (sak F 002/02). UKM anbefalte dispensasjon med vilkår at det foretas en arkeologisk undersøkelse av kullgropen.

Undersøkelsen var beregnet å koste ca. kr. 13.000,- (2002-kr inkl. MVA) og i tillegg utgifter til gravemaskin med fører. Riksantikvaren har fattet vedtak om dispensasjon i brev av 22. januar 2002. Planen ble vedtatt av Ringerike kommunestyre 23. mai 2002 og saken oversendt fra Buskerud fylkeskommune i brev av 25. juni 2002. Tiltakshaver Andres Lundesgaard bestilte utgravning i brev av 20. juni 2002.

Saken ble behandlet administrativt 10. juli 2002, hvor Universitetets kulturhistoriske museer, Oldsaksamlingen, anbefaler Riksantikvaren å sette vilkår om en arkeologisk undersøkelse finansiert av tiltakshaver, med en kostnad på kr. 13 268,- (inkl. MVA¹) (tiltakskode 758026) og i tillegg besørge gravemaskin med fører og rydding av trær. Riksantikvaren fattet vedtak om omfang og kostnader i brev av 16. juli 2002.

Utgravningen ble foretatt 6. august 2002.

2. Landskap og kulturmiljø. Tidligere undersøkelser

Kullgropen ligger på en flat furumo nord for Sokna sentrum. Undergrunnen består av sand og grus. I vest er dyrka mark og i sør et hogstfelt. Området kan karakteriseres som "gårdsnær utmark".

Kullgroper og jernutvinningsplasser er kjent i utmarksområder i Sokna-vassdraget (bl.a. ved Sognevannet) (Det er også opplysninger om funn av jernbarrer ved Lunder). Kullgroper er en velkjent kulturminnekategori på Ringerike og det er foretatt flere undersøkelser, bl.a. på Eggemoen under Lundstad, på Tandberg og på Hverven. I forbindelse med nydyrking på gården Hverven ble det i 1999 gravet ut to kullgroper som er datert til middelalderen (1050-1250) og 15-1600-tall. I 2001 ble det undersøkt 7 kullgroper Hvervenmoen, hvor C14-dateringer samler seg innenfor 11/1200-tall til 13/1400-tall (middelalderen). Forøvrig er det foretatt undersøkelser med dateringer til middelalder lengre nord i Hallingdal (Bloch-Nakkerud og Lindblom 1994).

3. Registreringen. Kulturminnet.

Registreringen ble foretatt av Buskerud fylkeskommune i 25. oktober 2001.

Kullgropen er beskrevet som rektangulær, orientert NØ-SV, ytre mål 3x4,5 m, indre mål 1,2x3 m. Vollen er uklar. Stikk med jordbor i vollen viste 0,9 m kullblandet grus, stikk i

---

¹ Det er fremdeles uklart om arkeologiske forvaltningsundersøkelser skal belegges med merverdiavgift med virkning fra 1. juli 2001.

sentrum viste to lag med kullblandet grus, totalt 0,5 m tykt. NV for gropa var et halvmåneformet søkk uten kull.

Det ble ikke funnet andre fornminner i området og slike er heller ikke kjent i nærområdet. Siden det ikke er funnet slagg i nærheten, har kullgropa sannsynligvis sammenheng med kullproduksjon for smiing.

4. Forskningsresultater - problemstillinger

Kullgroper er å regne for et massemateriale, og de aller fleste er datert til tidlig- og høymiddelalderen, men det forekommer både eldre og yngre dateringer. Nettopp mengden gir interessante muligheter for å vurdere produksjon og økonomiske forhold i middelalderen. Kullgroper har vært et viktig kulturhistorisk tema i to av de store prosjektene innenfor UKM's distrikt: Dokka-prosjektet og Rødsmo-prosjektet. De er her knyttet til både jernutvinning og smiing.

Utmarksbruk i jernalder/middelalder er et forskningstema ved UKM, og det legges vekt på å samle inn mest mulig enhetlig informasjon om kullgroper. Det dreier seg om form, dimensjon, vedstabling, treslag, datering og evt. gjenbruk/flere bruksfaser og forholdet til evt. sidegroper.

Både form og dimensjon synes å variere i ulike distrikter og kan bidra til å avgrense tradisjonsområder. Et interessant forhold er formen på gropa, som i øst (Hedmark) vanligvis er kvadratisk eller rektangulær, mens den lengre vest (Valdres) er rund. Grensen synes å gå ved Mjøsa, slik at Ringerike ligger i det vestlige tradisjonsområdet. De fleste gropene som er undersøkt her har vært runde. Den ene av kullgropene som ble undersøkt på Hverven syntes riktignok å ha en rektangulær form.

5. Utgravningen.

Utgravningen ble foretatt ved undertegnede 6. august i fint varmt vær. Gravemaskinfører Odd Langvannsbråten gjorde et utmerket arbeid (Odd og Svein Langvannsbråten, 3534 Sokna, 90527593).

Hensikten med undersøkelsen var å avklare gropens form, antall bruksfaser og samle inn kullprøver til datering, i tillegg om mulig å observere detaljer i forhold til vedstabling. Registreringen antydte at gropa var rektangulær, mens den ligger i et distrikt hvor man ville forvente en rund form. Det var derfor særlig viktig å dokumentere gropas form. Stratigrafiske observasjoner i jordborstikk i sentrum av gropa antydte at det var to bruksfaser, dette skulle også avklares.

Arbeidet startet kl. 10 og ble avsluttet kl. 14. Gravemaskinarbeid fra kl. 10.30-12.30.

Etter rydding, fotografering og plantegning, ble halve gropa (nordøstre del) gravet med maskin til kullnedskjæringen var tydelig. Det var ingen tvil om at gropas rektangulære form. Den del som ble undersøkt var 2,5 m lang, og 1,75 m bred. Dette antas å være omtrent halve gropa. Hele gropa blir derved ca. 5 m lang og 1,75 m bred, usedvanlig langstrakt, og lengre enn antatt ut fra overflateregistreringen.

Etter at nedskjæringen var tegnet inn på plantegning og fotografert, ble gropa gravet nesten til bunns. Det ble gravet manuelt for å få informasjon om vedstabling. Kullet var imidlertid ganske oppsprukket, men rester av det nederste stokkelaget kunne observeres, og disse stökkene lå på tvers. Man forventet at det neste stokkelag lå på langs av gropa, men det var ingen sikre rester etter disse stökkene. Det ble tatt prøver av flere enkeltstokker i bunnlaget (pr. 3,4,5,6).

Gropen ble gravet til bunns med gravemaskin, profilen rensert, tegnet og fotografert. Profilen viste et ca. 0,2 m tykt kullag med flat bunn, dekket av 0,3-0,4 m tykt heterogent lag med en del kull og sand. Dette laget tolkes som rester av milen og miledekket og ikke en sekundær brenning.

Det kunne observeres en mulig eldre nedgravning i sørøstre del av profilen, som besto av sand og kullbiter. Denne kan representere en eldre fase, men det var lite kull i forhold til hva som er vanlig i bunnen av en gropmile. Det ble samlet inn en kullprøve her (pr. 1).

Utenfor gropens nedgravning i øvre del i SØ, nesten kant i kant, var en nedgravning, ca. 0,5 m i diam, 0,5 m dyp. Det var ikke mulig å se stratigrafisk hvilken nedgravning som var eldst, de kan være samtidige. Denne gropen var ikke synlig på overflaten. Gropen inneholdt omrotet undergrunnsand med spredte kullbiter. Det ble tatt ut en kullprøve (pr. 2). Det er helt usikkert om denne gropen har sammenheng med kullgropen, og hvilken funksjon den kan ha hatt. Det er observert "sidegroper" til andre kullgroper, uten at dette nødvendigvis er samme fenomen.

Den "halvmåneformete" gropen observert ved registreringen er sannsynligvis en rotvelt.

Kull fra en av stökkene er treslagsbestemt som furu (rapport ved H.I.Høeg). Den er C14-datert til vikingtid, 980-1030 e.Kr. (kalibrert, 1 sigma) (Beta-169835)

Konklusjon:

Halve kullgropen ble gravet, og den kullfylte nedgravningen i denne del var 2,5m x 1,75m, rektangulær form, 0,6 m dyp. Kullgropens totale lengde blir derved ca. 5 m, en usedvanlig langstrakt form. Det er også usedvanlig med rektangulær form så langt vest, hvor det vanligste er rund form.

Kullaget var ca. 0,2 m tykt. Det var bare en sikker bruksfase, men en mulige eldre nedgravning ble observert. I kanten av gropa var en mindre grop med kullblandet sand, men det er usikkert om den har sammenheng med selve kullgropen.

Kullgropen er datert til vikingtid og treslaget er bestemt som furu.

Oslo august 2002.

Lil Gustafson

FOTOLISTE (fargenegativ) Foto Lil Gustafson. Neg.nr. 26329

1. -
2. gropen før utgravning mot NNØ
3. samme mot SSØ
4. samme mot SSØ, målesystem satt opp
5. under utgravning, trær hugges, mot SSØ

6. gravemaskin i arbeid, mot NØ
7. kullnedgravningen avdekkes, mot NNØ
8. kullnedgravningen avdekket, mot SSV
9. samme
10. samme
11. kullnedgravningen mot S
12. samme
13. profil av kullgropen mot SSV
14. samme
15. profilen mot V
16. profilen mot SSV
17. samme
18. detalj av forkullet stokk i profilen
19. "sidegrop" i profil, mot SSV
20. profil av kullgropen mot S
21. samme
22. profil mot SSØ

KULLPRØVER (A2002/187)

Prøve 1 - kull fra en eldre nedgravning (eldre fase?)	- 2 g
Prøve 2 - kull fra "sidegrop"	- 23 g
prøve 3 - forkullet trestykke fra bunnen (C14-datert)	- 65 g
prøve 4 - " " "	- 18 g
prøve 5 - " " "	- 22 g
prøve 6 - " " "	- 18 g

VEDLEGG:

KART: utsnitt av reguleringsplankart
 utsnitt av ØK-kart CG 053-5-3
 utsnitt av M711-kart 1715I og 1715 II

PLANTEGNING, M: 1:50

PROFILTEGNING, M: 1:20

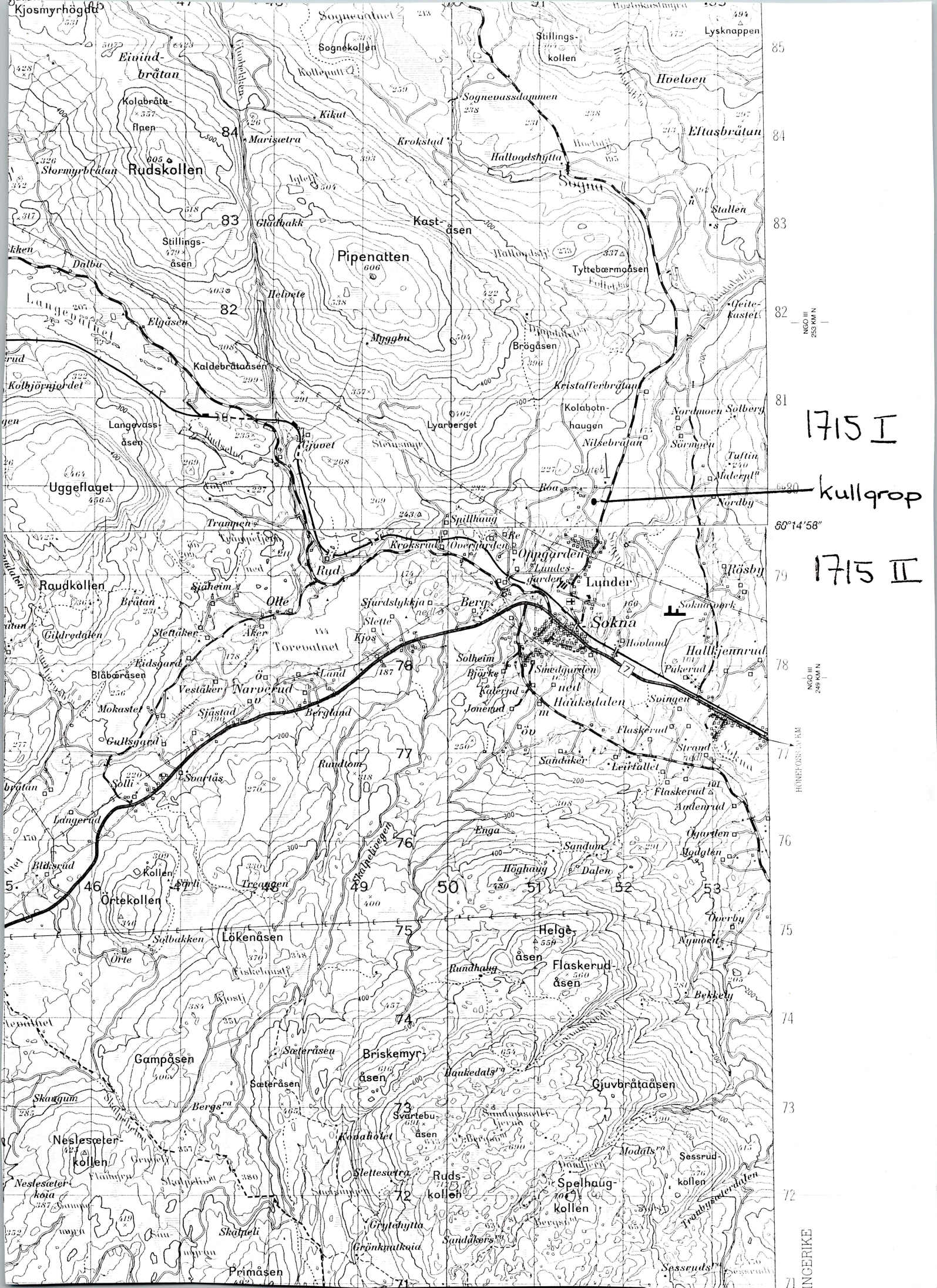
TRESLAGSBESTEMMELSE v.Helge Irgens Høeg

C14-DATERING ved BETA, Florida USA

LITTERATUR:

- Bloch-Bakkerud, Tom: *Kullgropen i jernvinna øverst i Setersdalen*. Varia 15. Oslo 1987.
 Bloch-Nakkerud, Tom og Inge Lindblom: *Far etter folk i Hallingdal*. Gol 1994.
 Larsen, J. H.: *Jernvinna ved Dokkfløyvatn*. Varia 23. Oslo 1991.
 Narmo, L.E.: *Jernvinna i Valdres og Gausdal - et fragment av middelalderens økonomi*. Varia 38. Oslo 1996
 Narmo, L.E.: *Jernvinne, smie og kullproduksjon i Østerdalen*. Varia 43. Oslo 1997.

1715 I

kullgrop

1715 II

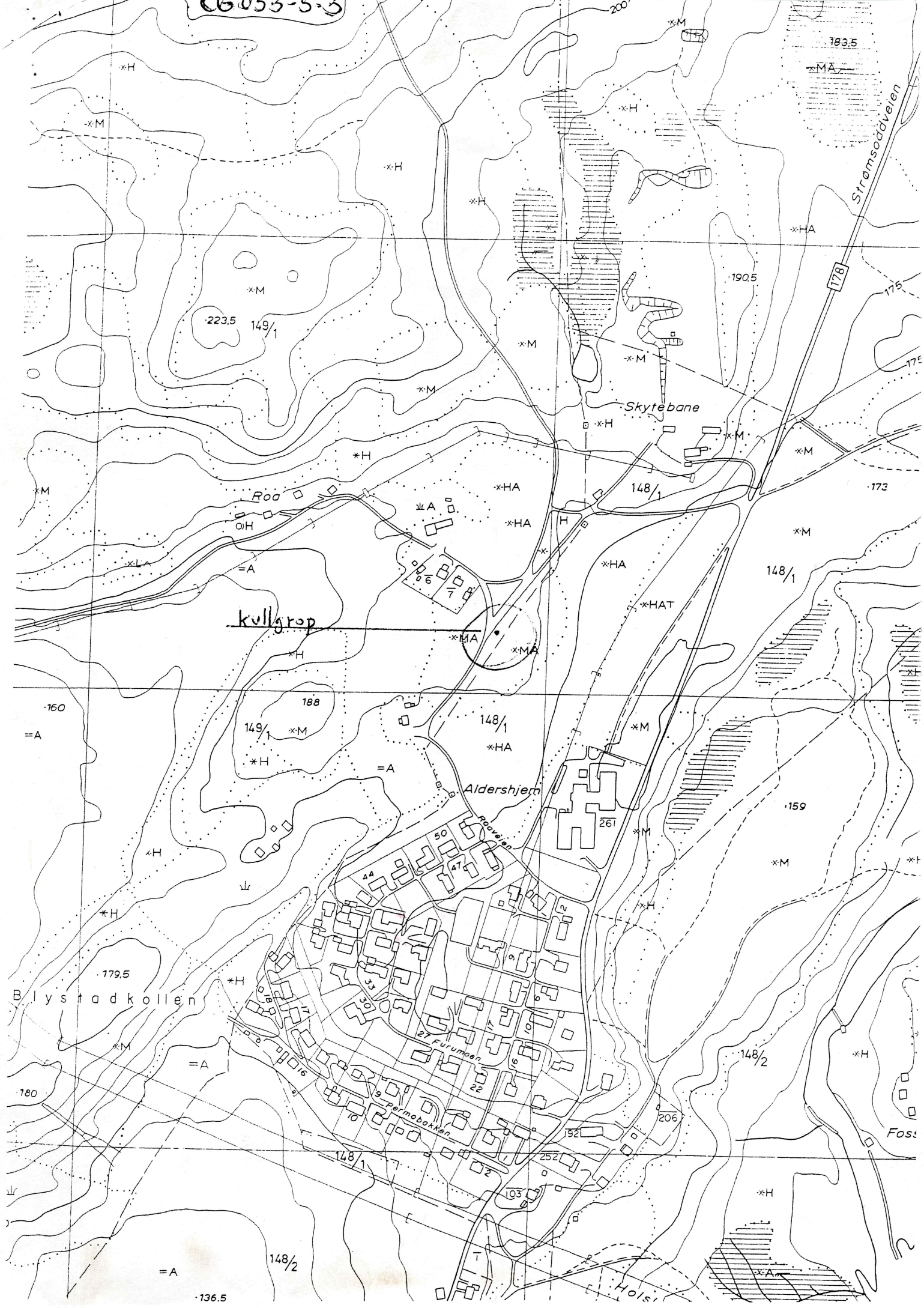
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71

60°14'58"

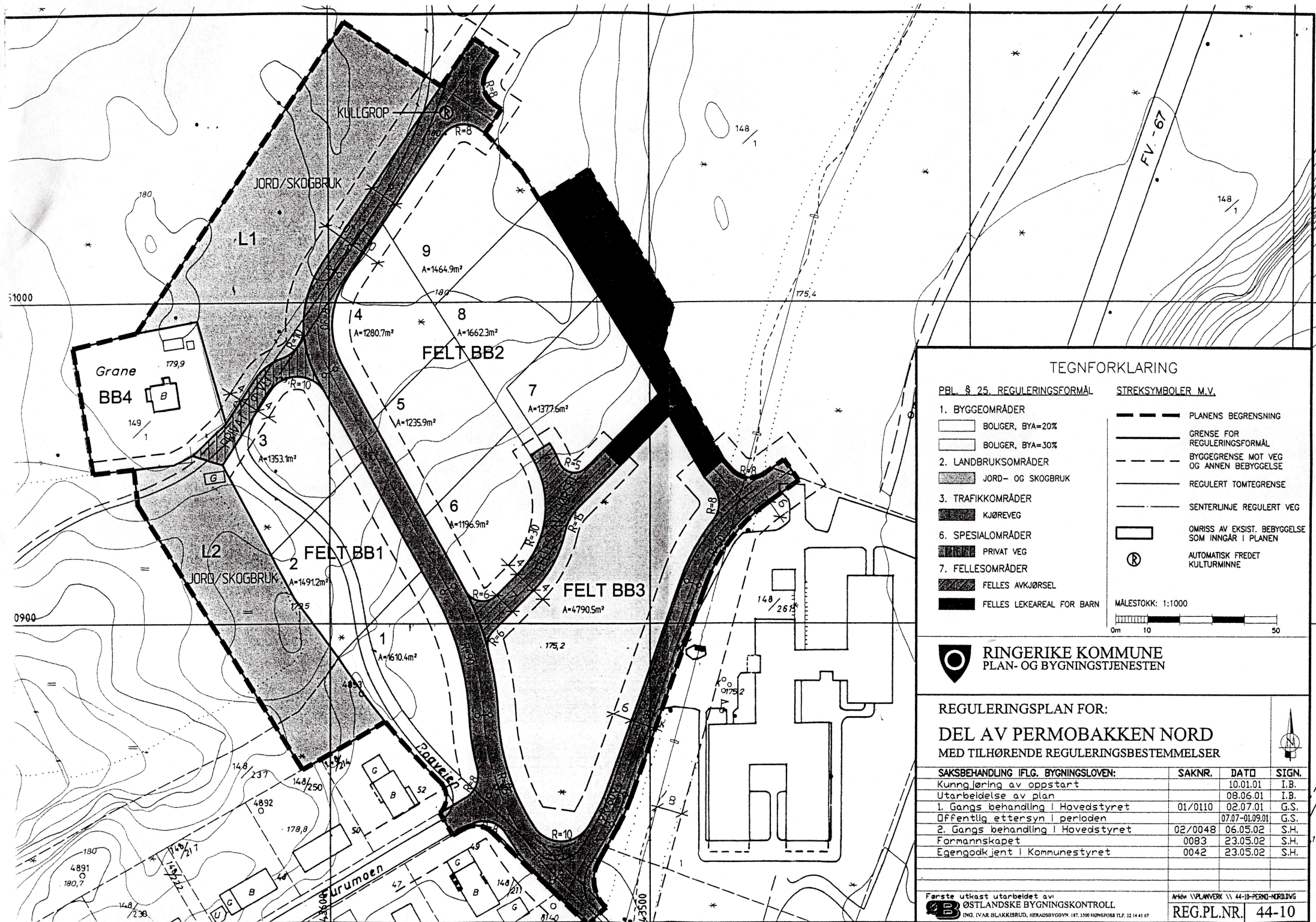
253 KM N
249 KM N
HOMEOSS-SVAM
INGERIKE

CG 053-5-5

TEGNFORKLARING

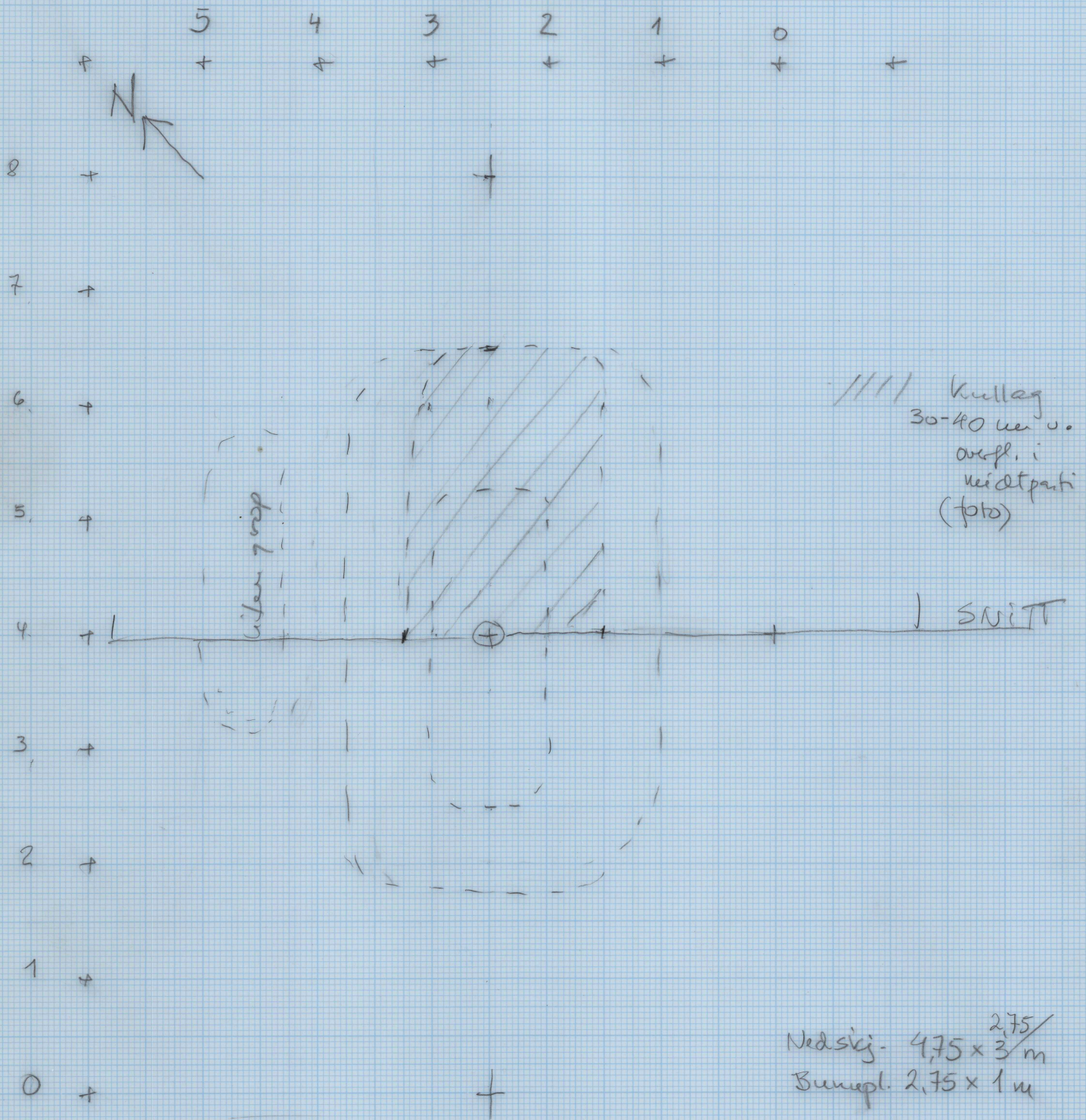
- PBL. § 25. REGULERINGSFORMÅL   STREKSYMBOLER M.V.
- 1. BYGGEOMRÅDER
    - BOLIGER, BYA=20%
    - BOLIGER, BYA=30%
  - 2. LANDBRUKSOMRÅDER
    - JORD- OG SKOGBRUK
  - 3. TRAFIKKOMRÅDER
    - KJØREVEG
  - 6. SPESIALOMRÅDER
    - PRIVAT VEG
  - 7. FELLESONRÅDER
    - FELLES AVKJØRSEL
    - FELLES LEKEAREAL FOR BARN
- PLANENS BEGRENSNING
- GRENSE FOR REGULERINGSFORMÅL
  - BYGGEGRENSE MOT VEG OG ANNEN BEBYGGELSE
  - REGULERT TOMTEGRENSE
  - SENTERLINJE REGULERT VEG
- OMRIS AV EKST. BEBYGGELSE SOM INNGÅR I PLANEN
- AUTOMATISK FREDET KULTURMINNE
- MALESTOKK: 1:1000
- 0m 10 50

REGULERINGSPLAN FOR:
DEL AV PERMOBAKKEN NORD
 MED TILHØRENDE REGULERINGSBESTEMMELSER

SAKSBEHANDLING IFLG. BYGNINGSLOVEN:	SAKNR.	DATO	SIGN.
Kunngjøring av oppstart		10.01.01	I.B.
Utarbeidelse av plan		08.06.01	I.B.
1. Gangs behandling i Hovedstyret	01/0110	02.07.01	G.S.
Offentlig ettersyn i perioden		07.07-01.09.01	G.S.
2. Gangs behandling i Hovedstyret	02/0048	06.05.02	S.H.
Formannskapet	0083	23.05.02	S.H.
Egengodkjent i Kommunestyret	0042	23.05.02	S.H.

////// Kullag
30-40 cm u.
avsp. i
midtparti
(foto)

Nedsig- $4,75 \times 3 \frac{2,75}{m}$
Bunnpl. $2,75 \times 1m$

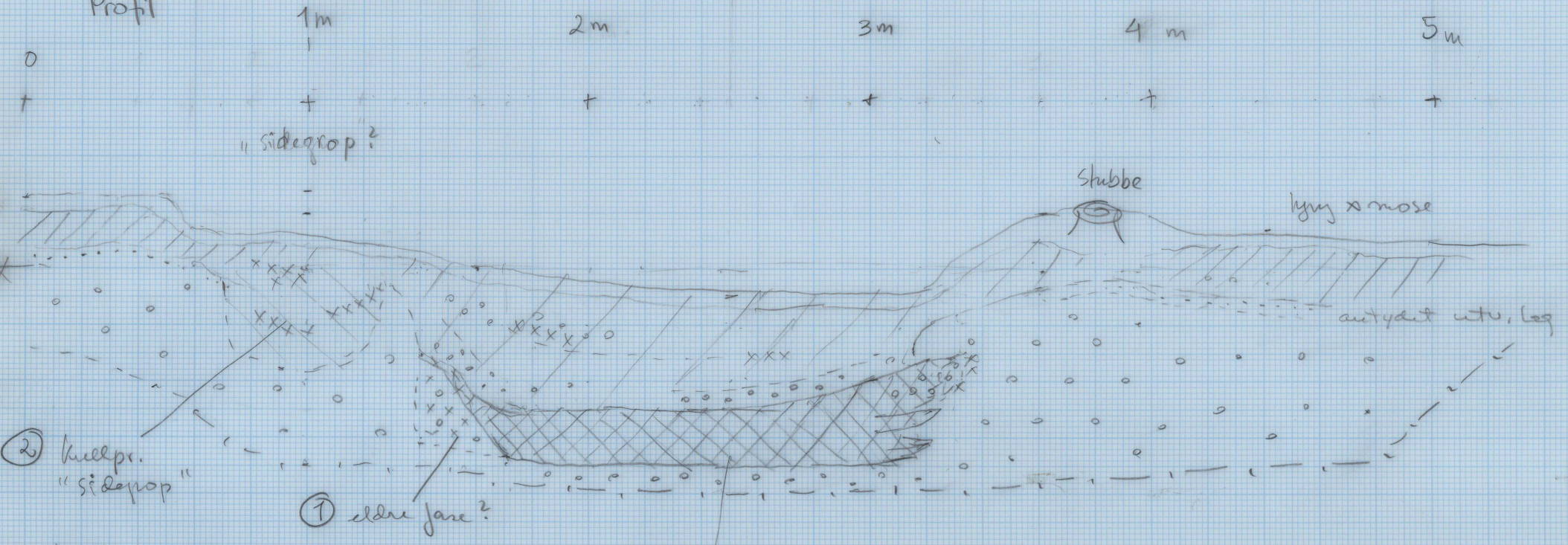
Kullagrop Plantegning
Oppgården 149/1,
Sokna, Ringebu k. Busk

M: 1:50
1m
lg
618-02 til Gustafsen

KULLGROP
Profil

Oppgøiden, 149/1, Riegerike k. Buskerud

Profil mot SV

- o o gul sand - under grunn
- - - utvaskingslag
- //// brun omvotet sand = vull
- /// omvotet mose - brun, kullbiter, sand
- xxx kullbiter
- xxxx kulllag
- \ \ gul sand, omvotet, m-kullbiter - "sidegrop"
- - - utgravingsprese

③ kullpr. av stikker i brennen (trærlygnen) (laupgjende ikke obserant)

- ④
- ⑤
- ⑥

M: 1:20
1m
Liljestaen 6/8-02

Høeg - Pollen, 876 842 262,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 21/8-02.

Til Lil Gustafson.

Analyse av kullprøve fra Opgården, 149/1, Ringerike kkkkkkomm.,
Buskerud. Prøve 3.

Det ble bestemt 1 bit. Den var Pinus (furu).

Helge Irgens Høeg.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: est. C13/C12=-25:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-169835**

Conventional radiocarbon age¹: **1020±60 BP**

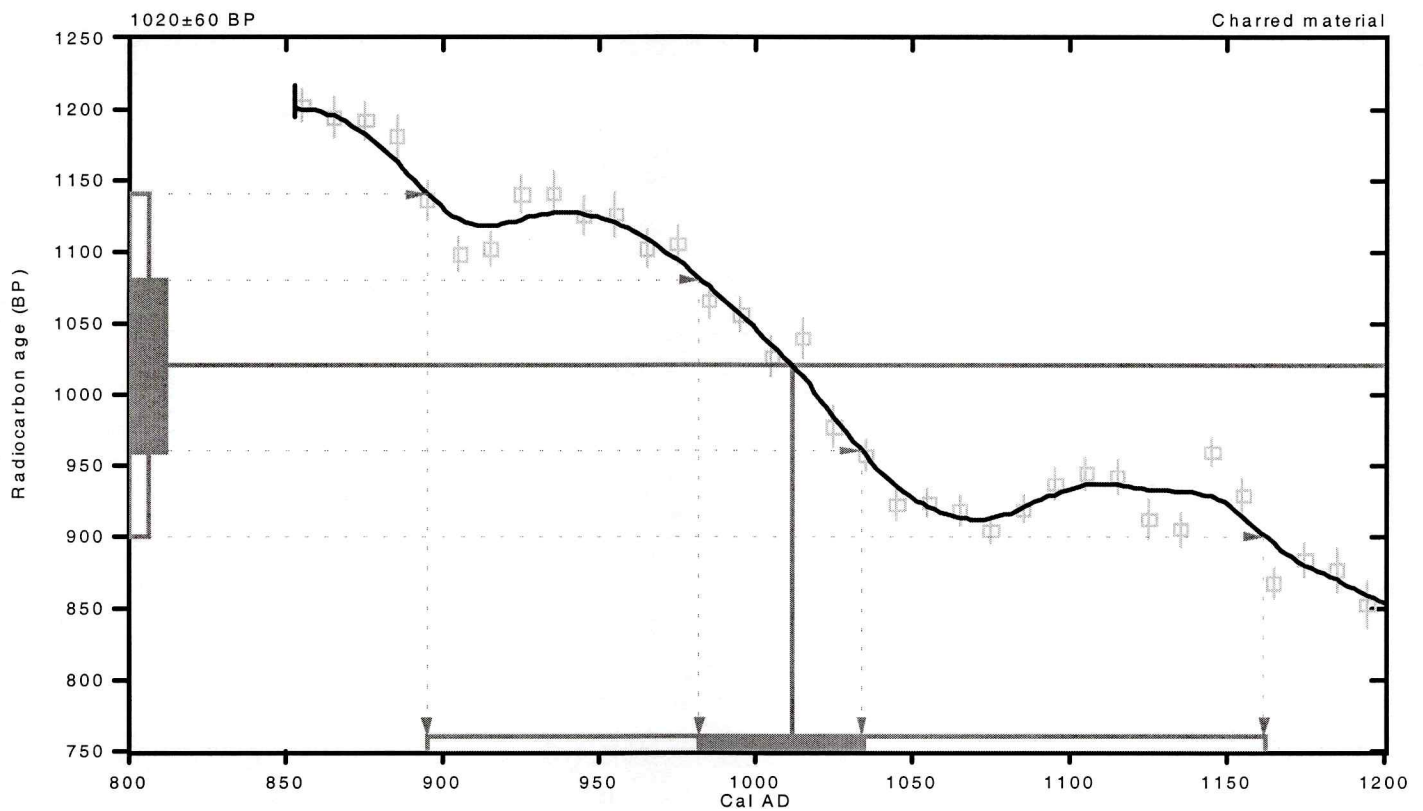
2 Sigma calibrated result: Cal AD 900 to 1160 (Cal BP 1060 to 790)
(95% probability)

¹ C13/C12 ratio estimated

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1010 (Cal BP 940)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 980 to 1030 (Cal BP 970 to 920)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL98

Calibration Database

Editorial Comment

Stuiver, M., van der Plicht, H., 1998, *Radiocarbon* 40(3), pxii-xiii

INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration

Stuiver, M., et al., 1998, *Radiocarbon* 40(3), p1041-1083

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, *Radiocarbon* 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

Dr. Lil Gustafson

Report Date: 9/13/02

Universitetet i Oslo

Material Received: 8/19/02

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	$^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 169835 SAMPLE : SOKNA,PR.3 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 900 to 1160 (Cal BP 1060 to 790)	1020 +/- 60 BP	-25.0* o/oo	1020 +/- 60* BP

Dr. Lil Gustafson

Report Date: 9/13/02

Universitetet i Oslo

Material Received: 8/19/02

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	$^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 169835 SAMPLE : SOKNA,PR.3 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 900 to 1160 (Cal BP 1060 to 790)	1020 +/- 60 BP	-25.0* o/oo	1020 +/- 60* BP

Oppgärdem ved Øverby
149/1, Sokna
Ringene k., Buskerud

Foto 2

Kullgrop for utgravning.
mot NNØ

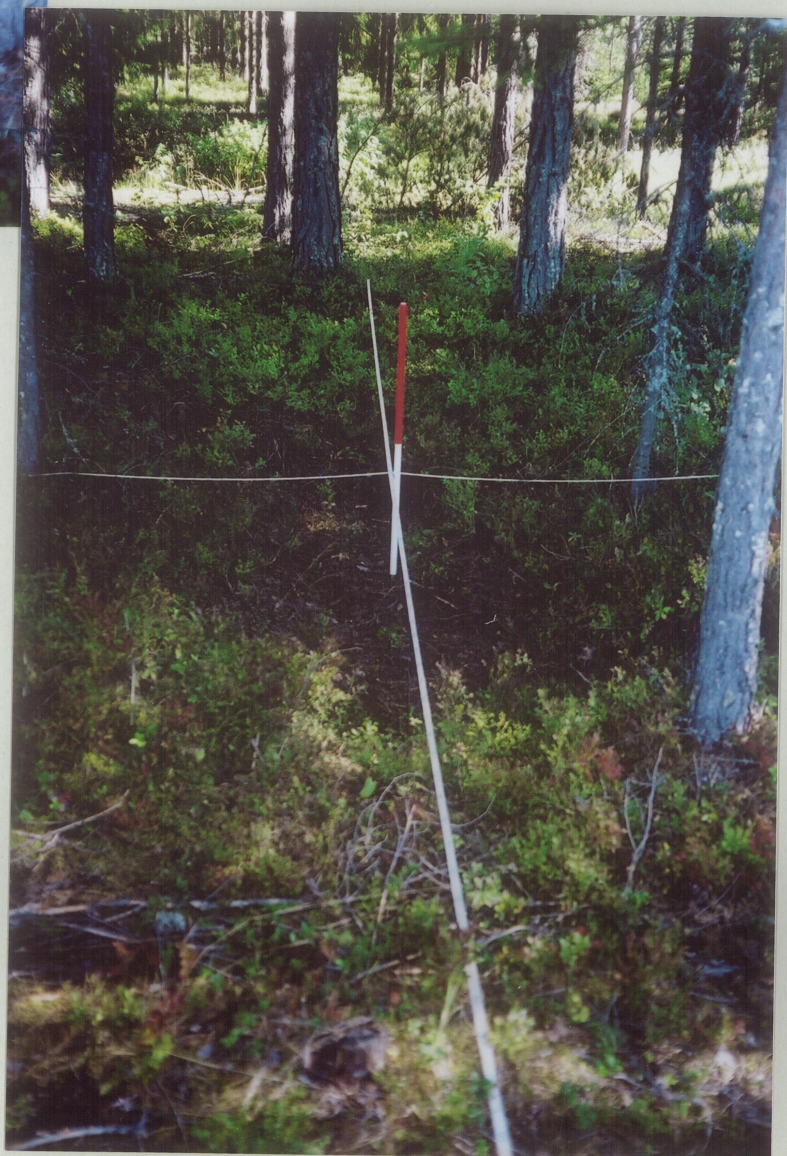

Foto 4

Kullgrop for utgravning
mot SSØ
Målsystem satt opp.

Foto 5. Hugpt

Foto 6 - gravemaskin

Foto 12
Kullvedgrävning
Mot S

Foto 10
Kullvedgrävning
Mot SSV

Profilen
mot V

Foto
15

Profil
mot
SSV

Foto
14

Profil
mot
S
P

Foto 20

Foto 18 Detalj av forhullet stoken i profilen

Foto 19 "Sideprop" i profil, mot SSV

Vedlegg 2-10 / Tilhører
Sak: 01/12525-13

 FUJIFILM

FUJICOLOR INDEX PRINT

4905 HFO HF

0024 H000 P000

Vedlegg 9 / Tilhører
Sak: 01/12525-13

HFD N9 2AN92 DN2+

<No. 7>

Vedlegg ..... 2 ..... / Tilhører

Sak 01/12525-13

85149

HFD NA 24NA2

<No. 3>

Vedlegg ..... 3 ..... / Tilhører
Sak: 01/12525-13

85145

<No. 1 1 >

HFD NO - 2019/2

Vedlegg 4 / Tilhører
Sak: 01/12525-13

85153

HFO N9 2ANR2 AN1 - 1 4905

<No. 17>

Vedlegg 5 / Tilhører
Sak: 01/12525-13

85159

HFD NA 2ANR2 BNN+ 2 4905

<No. 21 >

Vedlegg 6 / Tilhører
Sak: 01/12525-13

85163

HFO, NR 2ANR2 AN1+ 2 4905

<No. 222>

Vedlegg 7 / Tilhører

Sak: 01/12525-13

85164

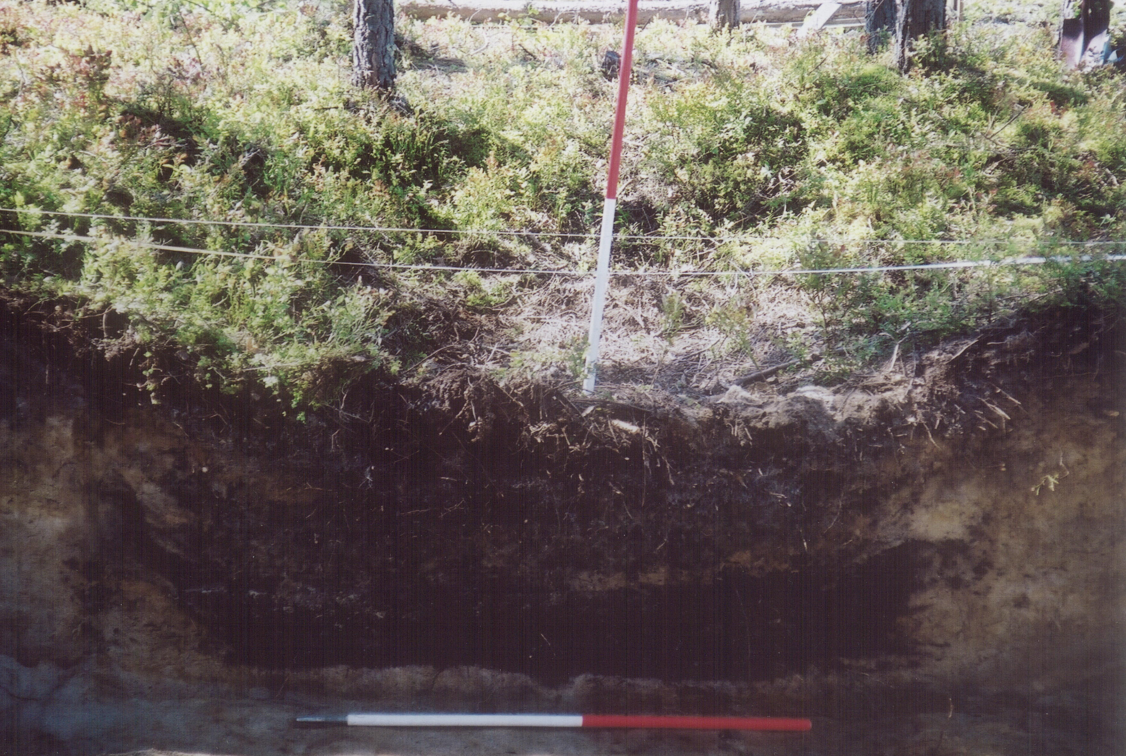
HFO NA 2AN02 BN2+ 1 4905

<No. 9>

85151

Vedlegg ..... 8 ..... / Tilhører
Sak: 01/12525-13

<No. 16>

HFD NR 24442 AN1 0 4905

Vedlegg ..... 10 ..... / Tilhører
Sak: 01/12525-13

85158

ARKIV

FROM: Darden Hood, Director (mailto:mailto:dhood@radiocarbon.com)
(This is a copy of the letter being mailed. Invoices/receipts follow only by mail.)

September 13, 2002

Dr. Lil Gustafson
Universitetet i Oslo
Universitetets kulturhistoriske museer
Postboks 6762, St. Olavs plass
Oslo N-0130
Norway

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER Universitetet i Oslo		
Saksb. L6U	14 NOV. 2002	Kopi
Ark.: 0605		
Saksnr. 01/2526	Dok.nr.	14

RE: Radiocarbon Dating Result For Sample SOKNA,PR.3

Dear Dr. Gustafson:

Enclosed is the radiocarbon dating result for one sample recently sent to us. It provided plenty of carbon for an accurate measurement and the analysis went normally. The report sheet contains the method used, material type, applied pretreatments and, where applicable, the two sigma calendar calibration range.

As always, this report has been both mailed and sent electronically. All results (excluding some inappropriate material types) which are less than about 20,000 years BP and more than about ~250 BP include this calendar calibration page (also digitally available in Windows metafile (.wmf) format upon request). Calibration is calculated using the newest (1998) calibration database with references quoted on the bottom of the page. Multiple probability ranges may appear in some cases, due to short-term variations in the atmospheric ¹⁴C contents at certain time periods. Examining the calibration graph will help you understand this phenomenon. Don't hesitate to contact us if you have questions about calibration.

We analyzed this sample on a sole priority basis. No students or intern researchers who would necessarily be distracted with other obligations and priorities were used in the analysis. We analyzed it with the combined attention of our entire professional staff.

Information pages are also enclosed with the mailed copy of this report. If you have any specific questions about the analysis, please do not hesitate to contact us.

Our invoice is enclosed. Please, forward it to the appropriate officer or send VISA change authorization. Thank you. As always, if you have any questions or would like to discuss the results, don't hesitate to contact me.

Sincerely,

Darden Hood

BETA ANALYTIC INC.

DR. M.A. TAMERS and MR. D.G. HOOD

UNIVERSITY BRANCH
4985 S.W. 74 COURT
MIAMI, FLORIDA, USA 33155
PH: 305/667-5167 FAX: 305/663-0964
E-MAIL: beta@radiocarbon.com

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Dr. Lil Gustafson

Report Date: 9/13/02

Universitetet i Oslo

Material Received: 8/19/02

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	¹³ C/ ¹² C Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 169835 SAMPLE : SOKNA,PR.3 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 900 to 1160 (Cal BP 1060 to 790)	1020 +/- 60 BP	-25.0* o/oo	1020 +/- 60* BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = 1950A.D.). By International convention, the modern reference standard was 95% of the C14 content of the National Bureau of Standards' Oxalic Acid & calculated using the Libby C14 half life (5568 years). Quoted errors represent 1 standard deviation statistics (68% probability) & are based on combined measurements of the sample, background, and modern reference standards.

Measured C13/C12 ratios were calculated relative to the PDB-1 international standard and the RCYBP ages were normalized to -25 per mil. If the ratio and age are accompanied by an (*), then the C13/C12 value was estimated, based on values typical of the material type. The quoted results are NOT calibrated to calendar years. Calibration to calendar years should be calculated using the Conventional C14 age.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: est. C13/C12=-25:lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-169835

Conventional radiocarbon age¹: 1020±60 BP

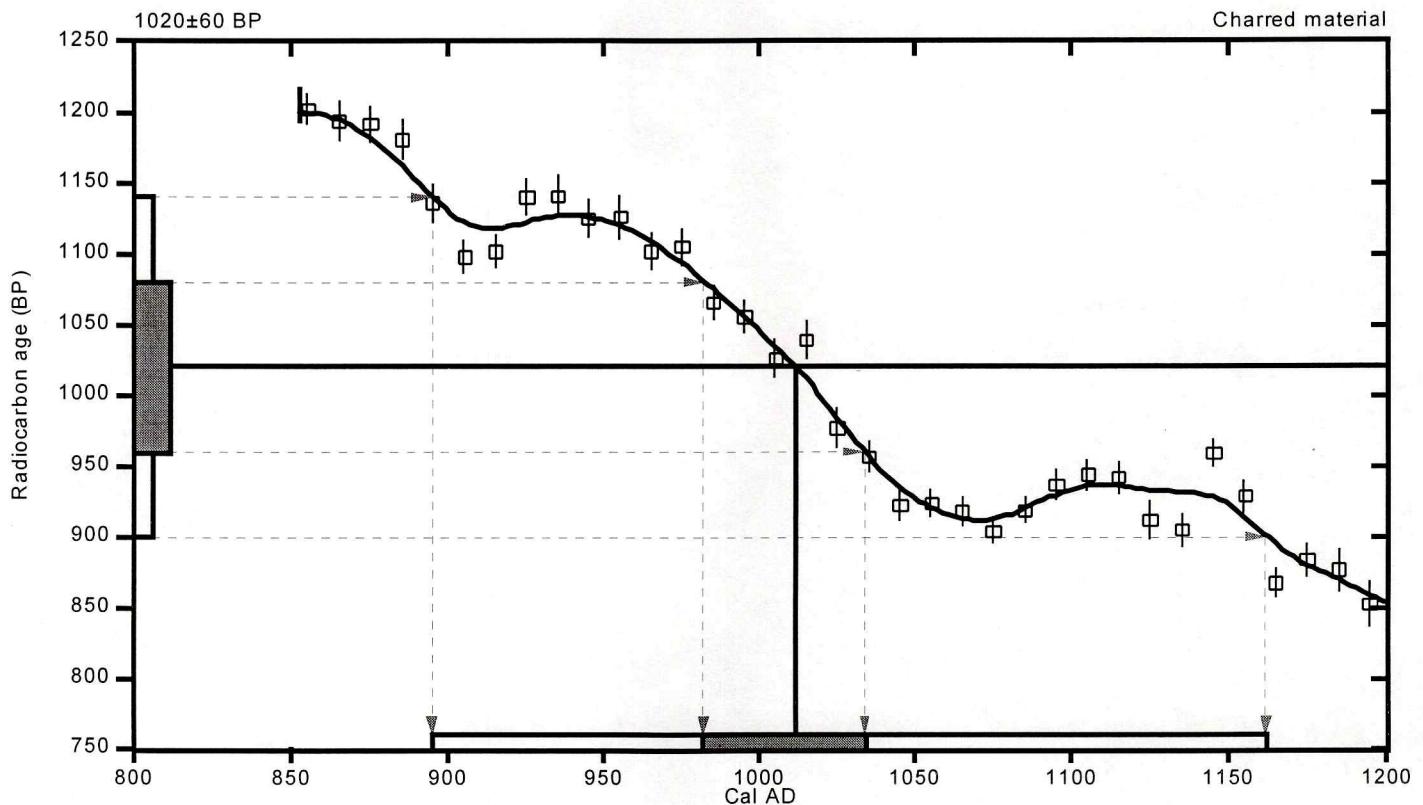
2 Sigma calibrated result: Cal AD 900 to 1160 (Cal BP 1060 to 790)
(95% probability)

¹ C13/C12 ratio estimated

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1010 (Cal BP 940)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 980 to 1030 (Cal BP 970 to 920)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL98

Calibration Database

Editorial Comment

Stuiver, M., van der Plicht, H., 1998, *Radiocarbon* 40(3), pxi-xiii

INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration

Stuiver, M., et al., 1998, *Radiocarbon* 40(3), p1041-1083

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, *Radiocarbon* 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com